

HUISDIEREN

4 oktober

Werelddierendag

Op 4 oktober is het in Nederland (en in een groot aantal andere landen) Werelddierendag. Dan staan we stil bij de rol die dieren in ons dagelijks leven innemen. Het is een dag om huisdieren extra te verwennen. Oorspronkelijk is 4 oktober de naamdag van de Franciscus van Assisi, de patroonheilige van handelaars en dierenvrienden. In 1929 hebben verenigingen voor bescherming van dieren deze dag uitgeroepen tot Werelddierendag. Naar aanleiding van Werelddierendag is deze lesbrieven over huisdieren gemaakt. De lesbrieven maakt deel uit van een kleine serie lesbrieven voor de middenbouw over dieren. Naast de huisdieren komen ook boerderijdieren en bedreigde dieren aan bod.

Doelstellingen

- De leerlingen zijn zich ervan bewust van de grote plaats die huisdieren in de dagelijkse omgangstaal innemen.
- Leerlingen kunnen aangeven welke dieren ze tot de huisdieren rekenen en kunnen ook uitleggen waarom;
- Leerlingen kunnen uitleggen hoe huisdieren we of niet moeten worden behandeld, volgens hun eigen inzicht en door zich in te leven in het bestaan van een huisdier.

Doelgroep

Leerlingen van de groepen 5 en 6 van het basisonderwijs (8-10 jaar)

Kerndoelen

Nederlandse taal

Domein C (schrijfvaardigheid)

1. De leerlingen kunnen teksten schrijven, waarin zij hun eigen ervaringen, mening, waardering of afkeuring duidelijk weergeven.

Geschiedenis

Domein E (historische gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen)

- 14 Leerlingen kennen in grote lijnen de volgende belangrijke hedendaagse en historische gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen in de geschiedenis:

- agrarische samenlevingen in de prehistorie in West-Europa;

Milieu

- 22 De leerlingen kunnen met zorg omgaan met de natuur en zijn in staat om keuzes te maken waarbij het milieu een wezenlijke rol speelt.

W

werkbladen

Wanneer is een dier een huisdier?

De eerste tamme dieren

Duizenden jaren geleden leven alle dieren alleen in het wild. Dan leggen mensen voor het eerst akkers aan. Ook temmen ze voor het eerst dieren, vooral paarden, schapen, geiten, koeien en wolfshonden. Dat wil zeggen: ze leren dieren niet bang voor hen te zijn. Ook leren ze de dieren te gehoorzamen en dingen voor hen te doen en ze zorgen voor de dieren. Dat doen ze omdat dieren voor hen nut hebben. Paarden zijn sterk en snel. Ze kunnen een ploeg trekken, je kunt er op rijden en je kunt ze vracht laten dragen. Ook geven dieren dingen die mensen kunnen gebruiken, vooral vlees en melk. Schapen geven ook wol waar mensen kleren van maken. Wolfshonden helpen herders met het hoeden van hun schapen of geiten.

Huisdieren nu

Nu nemen mensen ook dieren in huis omdat ze kameraadjes willen hebben. In Nederland is dat meestal een hond of kat. In Zuid-Korea willen de meeste mensen juist géén kat of hond in huis, omdat ze die vies vinden. In andere landen zijn andere dieren favoriet als huisgenoot. In China bijvoorbeeld is dat het varken. In Nederland zie je varkens alleen op boerderijen.

Sommige mensen houden dieren omdat ze die mooi vinden, papagaaien bijvoorbeeld of andere siervogels (= vogels die er fraai uitzien), zangvogels en goudvissen.

1. Noem drie dieren in Nederland die nog steeds alleen in het wild leven.
2. In het woordenboek van Wolters staat achter 'huisdier': 'een tam dier, door de mens ter wille van nut of gezelligheid gehouden.' Is dat volgens jou juist? Wat zeggen andere woordenboeken wat huisdieren zijn?
3. Hieronder staan tien verschillende dieren. Je mag er één uitkiezen als je eigen huisdier. Welke wil je dan hebben? Leg ook uit waarom.

1. duif	6. paard of pony
2. hamster of een ander knaagdier	7. zang- of siervogel
3. hond	8. konijn
4. kat	9. vis voor in een vijver
5. schildpad of een ander reptiel of amfibie,	10. vis voor in een aquarium

Schildpad

Dieren in de taal

1. Mensen zijn soms net dieren. In onze taal hebben we veel uitdrukkingen die naar het gedrag van dieren verwijzen. Bijvoorbeeld: Soms is hij poeslief, dan weer is hij hondsbrutaal

Vul in:

Nog geen veertig en toch al ...grijs

Zo dom als een ...

Zo duf als een ...

Slapen als een ...

Na de lange wandeltocht was ik ...smoe

Met een ...achtige sprong ving de honkballer de bal uit de lucht

Praten als een ... zonder kop

Als een ... in een porceleinkast

Zo stom als het achtereind van een ...

Hij voelt zich als een ... in het water (= kiplekker)

2. Van sommige boerderij- en huisdieren wordt het mannetje anders genoemd dan het vrouwtje. Een mannelijke hond is een reu en een vrouwelijke een teef. Kun je nog een paar voorbeelden noemen?
3. Ook jongen van boerderij- en huisdieren hebben soms een aparte naam. Een teef heeft pups of puppy's. Kun je nog een paar voorbeelden noemen?

Huisdieren met een baan

Kunstenmakers en helden

Mensen leren hun huisdieren de meest fantastische dingen. Vooral honden voeren kunstjes uit. Ze leren bijvoorbeeld voetballen of fietsen. Tijdens een uitzending van Exclusief op SBS6 is een hond te zien geweest die op twee poten loopt. Hij komt net zo snel vooruit als iedere hond die er vier heeft. Het dier móest wel zo leren lopen want hij moest na een ongeluk twee poten missen. Ook worden niet alleen mensen maar ook huisdieren helden. Een huisdier kan dat worden door bijvoorbeeld zijn baasje of iemand anders te redden uit een brand of na een ongeluk. Dat komt dan in de krant of op TV.

Dieren met een beroep

Niet alleen mensen hebben een beroep, ook huisdieren en dieren die je op een boerderij tegenkomt. Daar worden ze net als mensen voor opgeleid. In Zuid-Frankrijk bijvoorbeeld zoeken varkens met hun scherpe neus naar truffels. Dat zijn paddestoelen die als een lekkernij beschouwd worden. Maar ze zitten in de grond en zijn dus moeilijk te vinden. Voor varkens met hun goede reuk is dat geen probleem.

In Nederland zie je veel mensen met honden rondlopen. De honden zitten meestal aan een lijn of lopen los. Maar af en toe zie je een hond die altijd vlak voor zijn baas uitloopt. Ook heeft de hond een tuig om dat zijn baas altijd vasthoudt. De hond waarschuwt zijn baas als die een boom, bloembak of een andere hindernis tegenkomt. Samen lopen ze eromheen. Ook stopt de hond als hij een stoeprand tegenkomt. Zijn baas weet dan dat die er is en struikelt er niet over. De hond helpt zijn baas met oversteken. Als zijn baas een deur wil openen, wijst de hond de deurknop voor hem aan. Als zijn baas in een bus of metro stapt, zoekt de hond een lege plek voor hem op. Dat doet de hond allemaal omdat zijn baas blind is. Een hond die dat allemaal kan, heet een geleidehond.

Honden leren een vak

Geleidehonden zijn niet in een dierenwinkel te koop. Ze komen van een hondenschool in Amstelveen. Daar leren ze hun werk als geleidehond te doen. Niet alle honden kunnen dat. Ze moeten betrouwbaar zijn, mensen willen helpen en niet snel bang zijn. Op de school worden daar speciaal honden voor gefokt. Fokhonden wonen bij mensen die bij de school wonen. Als een teef haar pups heeft geworpen, blijven die zeven weken bij de teef. Daarna gaan de pups naar een ander pleeggezin. Daar leven ze op dezelfde manier als andere honden. Ze leren bijvoorbeeld alleen te poepen en te plassen als ze worden uitgelaten. Na veertien maanden worden ze door een

dierenarts nagekeken. Als die zegt dat ze helemaal gezond zijn, mogen ze naar de school. Daar oefenen ze op een plein waar je alle dingen ziet die je in een gewone straat ook tegenkomt, stoepen, bloembakken, bankjes enzovoort. Ook lopen daar schapen, katten en andere dieren los rond. Later oefenen de honden ook in drukke straten.

Als een hond klaar is met de opleiding, komt een blinde die een geleidehond wil hebben, naar de school toe. Hij mag daar drie weken wonen. Hij maakt kennis met de hond. Ook leert hij tegen de hond te zeggen wat hij precies wil als hij met hem op pad gaat: linksaf, rechtsaf, stoppen, doorlopen, deur openmaken enzovoort. Daarna neemt hij de hond mee naar huis. Hij koopt de hond niet maar leent hem van de school. Maar hij mag hem houden tot die te oud is geworden om zijn werk te doen. Af en toe komt er iemand van de hondenschool kijken hoe het met de hond gaat. Die gaat na of zijn baas goed voor hem zorgt. Doet hij dat niet, geeft hij hem bijvoorbeeld teveel te eten, dan krijgt hij een waarschuwing. Als dat niet helpt, moet de hond bij hem weg.

1. Een blinde zei eens: 'Wanneer een hond van mij dood gaat, is het of ik opnieuw blind word'. Waarom zou hij dat gezegd hebben?
2. Ken je nog een ander voorbeeld van dieren met een beroep? Schrijf daar een verhaal over.

Dieren hebben rechten

De Dierenbescherming

In de 19^e eeuw worden boerderij- en huisdieren vaak slecht behandeld. Soms worden ze zelfs gemarteld. Er worden bijvoorbeeld honden- en hanengevechten gehouden. Ook worden honden als trekdier gebruikt.

Steeds meer mensen vinden dat dieren beter behandeld moeten worden. Mensen hebben recht op voldoende eten en drinken, onderdak en bescherming tegen geweld, zeggen ze, waarom dieren dan niet?

In 1864 richten dierenliefhebbers in Nederland de Dierenbescherming op. Die geeft onderdak aan huisdieren die door hun baasje in de steek zijn gelaten. Ook let de Dierenbescherming erop dat dieren goed behandeld worden. Wie bijvoorbeeld merkt dat er dieren geslagen worden of te weinig eten krijgen, kan dat doorgeven aan de Dierenbescherming. Die sturen dan iemand naar de eigenaar van de dieren. Die zegt hem dat het zó niet langer kan. Ten slotte vraagt de vereniging de regering om een wet voor dieren te maken. Daarin moet staan dat wie dieren slecht behandelt, daarvoor gestraft wordt. Dat doet de regering. Vanaf 1886 wordt mishandeling van alle dieren verboden. Wie het tóch doet, kan de politie aan de deur krijgen.

Werelddierendag

Ook in Engeland, België en andere landen komen mensen voor dieren op. Net als in Nederland richten ze daar verenigingen voor op. In 1929 komen leiders van de verenigingen bij elkaar in Wenen. Dat is de hoofdstad van Oostenrijk. Ze besluiten ieder jaar op 4 oktober Werelddierendag te houden. Dat is de sterfdag van de heilige Franciscus van Assisi. Die leefde van 1182 tot 1226. Hij hield zóveel van dieren dat hij de patroonheilige van de dieren is geworden. In Nederland wordt Werelddierendag vanaf 1930 gehouden. Dan worden honden, katten en andere huisdieren extra verwend. Winkeliers die voedsel en andere dingen voor huisdieren verkopen, doen goede zaken.

Franciscus van Assisi

1. Hoe zou het zijn om een huisdier te zijn bij jou thuis. Het mag een hond zijn, een kat, een goudvis of enig ander dier dat je als huisdier wilt houden. Schrijf op:

Wat je huisgenoten met je moeten doen om het je naar de zin te maken.

Wat je huisgenoten verder met je mogen doen.

Wat je huisgenoten beslist niet met je mogen doen.

2. Alle mensen hebben rechten. Die rechten staan in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. Maar een Verklaring van de Rechten van het Dier heeft de VN nog niet.

We gaan zelf zo'n verklaring maken. Schrijf drie zaken op waar dieren volgens jou recht op hebben. Kijk daarvoor ook naar wat je bij de vorige opdracht hebt opgeschreven.

H

Handleiding

Wanneer is een dier een huisdier?

Op dit werkblad wordt uitgelegd waarom mensen dieren temmen. Ook wordt aan de hand van voorbeelden getoond dat dieren in andere landen niet dezelfde rol spelen in het dagelijks leven als in Nederland.

1. Van alle soorten dieren in Nederland leeft het grootste deel in het wild. Bekende voorbeelden zijn, de haas, de das, de mol, de rat. Van alle soorten insecten wordt zelfs maar één soort als boerderij- of huisdier gebruikt, de honingbij.
2. Het woordenboek van Wolters vermeldt niet dat huisdieren omwille van hun fraaie uiterlijk worden gehouden of voor sport en recreatie.
3. U gaat na hoe vaak elk huisdier is opgeschreven. Daar houdt u een lijst van bij. Dan kan iedereen zien welk dier het meest favoriete huisdier is in de klas. Vergelijk dat eens met onderstaand overzicht van aantallen huisdieren per soort in Nederland in 2005.

Er zijn in totaal 31 miljoen huisdieren. Hiervan zijn er:

- 8,2 miljoen aquariumvissen
- 10,8 miljoen vijvervissen
- 3,4 miljoen zang- en siervogels
- 3,3 miljoen katten
- 1,8 miljoen honden
- 1,15 miljoen postduiven
- 0,98 miljoen konijnen
- 0,8 miljoen knaagdieren
- 0,2-0,4 miljoen paarden en pony's
- 0,25 miljoen reptielen en amfibieën

Mensen hebben soms meerdere redenen om een bepaald dier in huis te nemen. Honden en katten bijvoorbeeld zijn niet altijd alleen gezelschapsdieren. Liefhebbers proberen ook honden of katten van een bepaald ras te fokken en gaan met hun dieren naar tentoonstellingen. Ze houden deze dieren dus ook omwille van hun uiterlijk. Een ander voorbeeld is het konijn dat een huishouden het hele jaar door gezelschap houdt en dan verwerkt wordt tot een vleesgerecht voor het Kerstmaal. Een derde voorbeeld dat vanwege de vogelpestuitbraak van 2003 in het nieuws is gekomen is het houden van kippen en andere boerderijdieren als hobbydieren.

Dieren in de taal

De Nederlandse taal bevat niet alleen namen van diersoorten maar is ook rijk aan speciale benamingen voor dieren. Ook bevat de taal uitdrukkingen waarin dierlijke eigenschappen aan mensen worden toegedicht.

1. Invuloefening:
Nog geen veertig en toch al *duifgrijs*
Zo dom als een *ezel*
Zo duf als een *konijn*
Slapen als een *marmot*
Na de lange wandeltocht was ik *hondsmoe*
Met een *katachtige* sprong ving de honkballer de bal uit de lucht
Praten als een *kip* zonder kop
Als een *olifant* in een porceleinkast
Zo stom als het achtereind van een *varken*
Hij voelt zich als een *vis* in het water (= *kiplekker*)

2. Andere voorbeelden zijn:
katten: kater en poes
duiven: doffer en duif
kippen: haan en kip
runderen: stier en koe
paarden en pony's: hengst en merrie
schapen: ram en ooi
varkens: beer en zeug
geiten: bok en geit
In het algemeen spreken we van mannetjes en wijfjes
3. Andere voorbeelden zijn:
runderen: kalveren (enkelvoud: kalf)
katten: kittens
kippen en andere soorten pluimvee: kuikens
varkens: biggen
paarden en pony's: veulens
schapen: lammeren (enkelvoud: lam)
Van alle wijfjes wordt gezegd dat ze drachtig worden en dan hun jongen werpen.

Huisdieren met een baan

Net als mensen kunnen huisdieren helden worden, een vakopleiding volgen en een beroep uitoefenen.

1. Blinden 'zien' de wereld door de ogen van hun geleidehond als ze met de hond op pad gaan. Als ze plotseling zonder hond komen te zitten, zijn ze bijna net zo hulpeloos als mensen die plotseling hun gezichtsvermogen kwijtraken.
2. Een stelopdracht.
Alleen al bij honden zijn hier talrijke voorbeelden van te vinden. Tot de verbeelding spreken honden die mensen kunnen opsporen die bedolven zijn geraakt door een lawine of aardverschuiving of een aardbeving die gebouwen heeft doen instorten. De politie heeft bij grensovergangen en op luchthavens honden in dienst die drugs of explosieven kunnen opsporen. Een bijzonder voorbeeld van dieren met een beroep is te vinden op Ameland. Daar heeft een organisatie die zich bezighoudt met het redden van schipbreukelingen rond het eiland paarden in dienst. Als haar reddingsboot in actie moet komen, trekken deze paarden een wagen met de boot erop naar het strand en dan het water in tot de boot gaat drijven. Inmiddels is er een nieuwe boot in dienst die altijd paraat ligt in een haventje. Voor reddingsacties worden dus geen paarden meer gebruikt. Wel houdt men voor toeristen demonstraties met de oude reddingsboot.

Dieren hebben rechten

Sommige mensen vinden dat dieren moeten worden behandeld zoals zijzelf behandeld willen worden. Ze zetten zich in voor dieren die mishandeld, gemarteld of verwaarloosd worden. Met het oog hierop is Werelddierendag in het leven geroepen.

1. -
2. U laat leerlingen vertellen wat ze voor dierenrechten hebben opgeschreven. U houdt daarbij een lijst bij van rechten die worden genoemd. Aan de hand van de lijst stelt u met de leerlingen de Verklaring voor de Rechten van het Dier op. Die verklaring kan als klas- of schoolreglement gebruikt worden.

Links

Dieren algemeen

<http://www.dierenbescherming.nl>
Website van de Dierenbescherming

<http://www.kidsforanimals.nl/>
Site van de jeugdclub van de Dierenbescherming

<http://www.rangerclub.nl/nl/dieren/index.cfm>
Informatie over ruim 1000 dieren

<http://www.jeugdbieb.nl/rubriek.php?rID=11>
Diereninfo van jeugdbieb

<http://www.dierenartsonline.nl/>
Dierenarts online: adviezen, nieuws en tips. Met online boeken over honden en katten

Huisdieren

<http://www.dierennieuws.nl/>
Dieren in het nieuws

<http://www.doggeneration.com/doogies.php?langue=ENU>
Website van een firma die parfums en andere schoonheidsartikelen voor honden en katten verkoopt

<http://www.tegendierenleed.nl>
Deze website bevat onder andere een actiepagina tegen het eten van honden en katten in Zuid-Korea.

<http://www.geleidehond.nl/>
Hier kun je informatie vinden over blindengeleidehonden en het Koninklijk Nederlands Geleidehond Fonds.

Taal

<http://www.txtxs.nl/artikel.asp?artid=218>
Lijst van uitdrukkingen met dieren in de Nederlandse taal.